

ผลของการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังต่อภาวะน้ำเกินและความพึงพอใจในบริการพยาบาล

Effects of Using Primary Nursing Care of Patients with End Stage Renal Diseases on Excess Water and Nursing Services Satisfaction*

บทความวิจัย

นพมาศ ขำสมบัติ* กัญญาดา ประจุศิลป์**

Nopamas Khamsombat, R.N., M.N.S.*

Gunyardar Prachusilpa, R.N., M.Ed., Ph.D.**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง 1) เพื่อเปรียบเทียบภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ณ หน่วยไต โรงพยาบาลตำรวจจำนวน 30 คน เครื่องมือการวิจัยมีดังนี้ 1) โครงการฝึกอบรมพยาบาลเจ้าของไข้สำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม 2) คู่มือการพยาบาลเจ้าของไข้ ในการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง 3) แผนการสอนการป้องกันภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง 4) สื่อประกอบการสอนใช้ในการสอนผู้ป่วยได้แก่ภาพพลิกประกอบแผนการสอนการป้องกันภาวะน้ำเกิน 5) คู่มือการปฏิบัติตนสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที (T-test dependent)

ผลการวิจัย พบว่าภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังหลังใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ลดลงกว่าก่อนใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ ส่วนความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังต่อการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ พบว่าความพึงพอใจโดยรวมของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังต่อการใช้พยาบาลเจ้าของไข้อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86

คำสำคัญ : รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ภาวะน้ำเกินความพึงพอใจในบริการพยาบาลผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง

Abstract

This quasi-experimental research aimed to 1) compare the excess water condition of patients with end stage renal diseases who had received dialysis treatment before and after receiving the primary nursing care plans and 2) investigate the patients' satisfaction towards the plans. The subjects were 30 patients with end stage renal diseases who had received dialysis treatment at Police Hospital. The research instruments included 1) primary nursing care training for nurses taking care of such patients, 2) a manual for the nurses,

Corresponding Author : *พยาบาลหน่วยไต โรงพยาบาลตำรวจปทุมวัน กรุงเทพฯ

Email: nopamas_aew@hotmail.com *ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิตจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CU.Graduate School Thesis Grant, Graduate School, Chulalongkorn University)

***ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Associate Professor, Nursing Administration, Faculty of Nursing, Chulalongkorn University)

3) lesson plans to prevent the patients' excessive water accumulation in the body, 4) teaching aids such as pictures to teach the patients how to prevent such a condition and 5) a self-care manual for the patients. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and T-test.

The findings were that excessive water accumulation in the patients' body was reduced after the treatment of care plans and patients were satisfied with the plans at an average of 4.86.

Keywords: primary nursing care plans, excess water condition, satisfaction, patients with end stage renal diseases.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันในประเทศไทยและทั่วโลก โรคไตวายเรื้อรัง กำลังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากสถิติของสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยปี พ.ศ. 2551 พบผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย 31,496 ราย และพบผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้นปีละ 400 ราย จะเห็นได้ว่า คนไทยป่วยเป็นโรคไตเรื้อรังเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าตัว (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2552) สาเหตุหลักที่ทำให้ประชาชนป่วยเป็นโรคไตเรื้อรังเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 80 ก็คือโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ซึ่งทั้ง 2 โรค ทำให้หลอดเลือดที่ไปเลี้ยงไตตีบแข็ง ไม่สามารถกรองของเสียออกจากร่างกายได้ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับการรักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมเป็นการรักษาที่มีจำนวนมากที่สุดคือ 417.1 ต่อล้านประชากร การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดของเสียที่คั่งค้างในร่างกายโดยใช้เครื่องไตเทียมเพื่อดึงน้ำและของเสียออกจากเลือดในผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง ทำให้ของเสียในร่างกายลดลง สามารถลดภาวะแทรกซ้อนจากโรคไตวายเรื้อรัง และช่วยยืดอายุของผู้ป่วย (Daugirdas et al., 2002) เป้าหมายของการรักษาโดยใช้เครื่องไตเทียมคือพยายามทำให้ผู้ป่วยมีชีวิตยืนยาวใกล้เคียงคนปกติ ลดภาวะความเจ็บป่วยและลดภาวะทุพโภชนาการ (อุดม ไกรฤทธิชัย, 2551) และเพื่อป้องกันอาการแทรกซ้อนที่ทำให้อาการของโรครุนแรงขึ้น

จากสถิติผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังประจำปีของหน่วยไตโรงพยาบาลตำรวจในปี พ.ศ. 2552 - 2553 พบว่าภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดรักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมเป็นปัญหาที่พบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5 และ 7.5 ตามลำดับอาการที่พบ น้ำหนักตัวที่เพิ่มมากกว่า 1 กิโลกรัมต่อวัน หรือ มีอาการบวมบริเวณใบหน้า แขนหรือขา ซึ่งส่งผลให้เกิดความดันโลหิตสูงคิดเป็นร้อยละ 3.1 และ 4.4 ตามลำดับ ภาวะน้ำเกินมีผลต่อสุขภาพการจัดการภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตเรื้อรังจึงมีความสำคัญ (วนิดา คู่เคียงบุญ, 2551)

ดังนั้นปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ การให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง โดยการควบคุมน้ำหนักตัว (อรรวรรณ ชันสารี, 2552) จากผลกระทบดังกล่าวส่งผลให้มีการวิจัยภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

นอกจากนี้ในการปฏิบัติการพยาบาลของหน่วยไตเป็นแบบทีม (Team nursing) ร่วมกับการดูแลแบบหน้าที่ (Functional nursing) กล่าวคือเป็นการทำงานที่พยาบาลคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมทีมดูแลผู้ป่วยจำนวนหนึ่ง พยาบาลซึ่งเป็นผู้นำทีมจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบผู้ป่วยทุกรายในทีมตั้งแต่ดูแล ประเมินและวางแผน และยังต้องรับผิดชอบในการวางแผนสำหรับผู้ร่วมงานในทีม ซึ่งในการดูแลผู้ป่วยในลักษณะนี้พยาบาลที่ได้รับมอบหมายในการดูแลผู้ป่วยจะถูกหมุนเวียนสลับเปลี่ยนหน้าที่ในแต่ละวัน ทำให้ผู้ป่วยขาดการประเมินความต้องการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขาดการประสานสัมพันธ์กับผู้ป่วยและครอบครัว (Blair et al., 1982) ในฐานะผู้วิจัยปฏิบัติงานที่หน่วยไต ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องการนำรูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้มาพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความพึงพอใจในบริการมากขึ้น และเพื่อหาแนวทางการป้องกันภาวะน้ำเกินจากการทบทวนวรรณกรรมของ Nissen, Boumans, และ Landeweerd (1997) พบว่าภายหลังการใช้การพยาบาลเจ้าของไข้การรับรู้คุณภาพบริการของผู้ป่วยสูงกว่าก่อนการใช้พยาบาลเจ้าของไข้

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ Marram, Margaret W. and Em.O.Be

vis. (1979) ในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังต่อภาวะน้ำเกินและความพึงพอใจในบริการพยาบาลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลไตเทียม และเพิ่มความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยในหน่วยไตให้เพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้

สมมติฐาน

1. ภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมหลังใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้ลดลงกว่าก่อนใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้
2. ความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้อยู่ในระดับมาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง (Quasi-experimental research one group pre-test post-test design) ศึกษาภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้ และศึกษาความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ณ หน่วยไต โรงพยาบาลตำรวจจำนวน 30 คนกลุ่มผู้ป่วย เป็นผู้ป่วยทั้งเพศหญิง

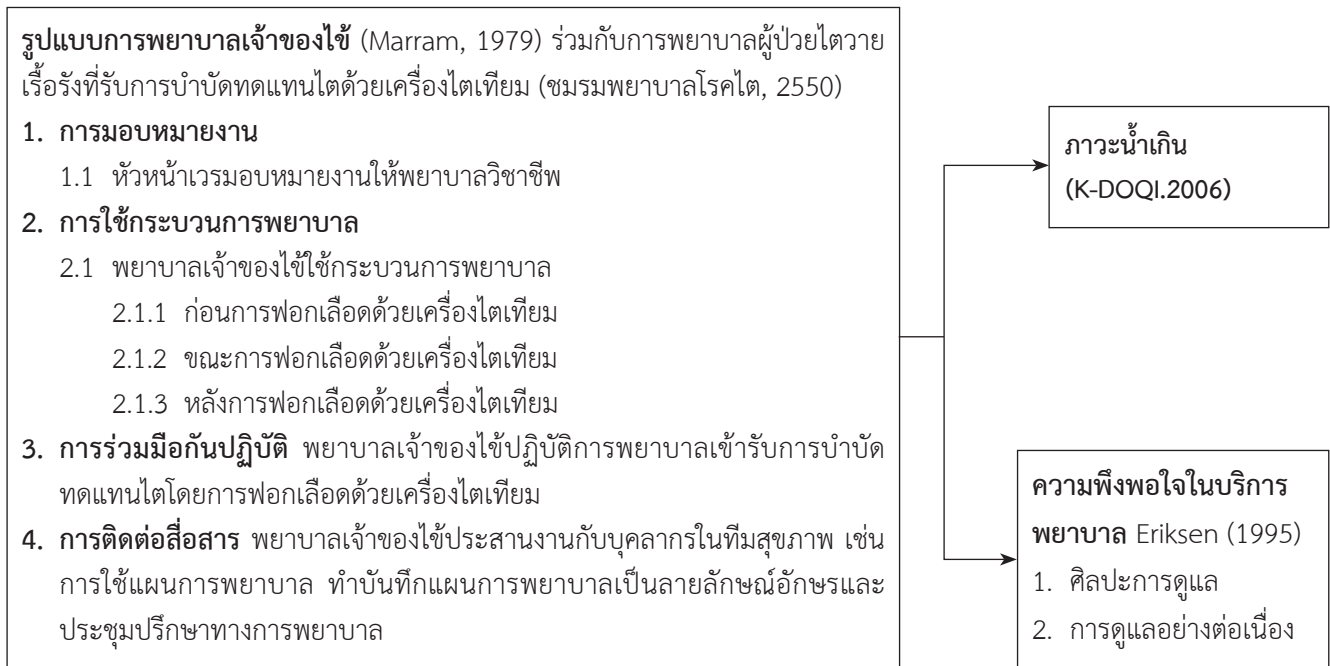
และเพศชายอายุ 20 ปี ซึ่งต้องได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ณ หน่วยไต โรงพยาบาลตำรวจ ทั้งนี้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1. ได้รับการวินิจฉัยจากอายุรแพทย์โรคไตว่าเป็นไตวายเรื้อรังระดับที่ 5 และได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม
2. ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ณ หน่วยไต โรงพยาบาลตำรวจ จำนวน 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ ระหว่างวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ถึงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2556
3. เป็นผู้ป่วยไตวายเรื้อรังหรือผู้ดูแลที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ที่สามารถสื่อสาร เข้าใจภาษาไทยได้รู้เรื่อง
4. มีความยินดีและเต็มใจเข้าร่วมในการวิจัย

การพยาบาลเจ้าของไข้ หมายถึง แนวทางการดูแลผู้ป่วยแต่ละรายที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลโดยเริ่มตั้งแต่วินิจฉัยในการดูแลจนกระทั่งจำหน่าย พยาบาลเจ้าของไข้จะเป็นผู้ให้การพยาบาลด้วยตนเองทุกครั้งที่ขึ้นปฏิบัติงาน รวมทั้งพยาบาลเจ้าของไข้เป็นผู้ประสานงานกับทีมสุขภาพ หากไม่ขึ้นปฏิบัติงานพยาบาลผู้ร่วมดูแลจะเป็นผู้ดูแลแทน โดยให้การพยาบาลตามแผนที่วางไว้ประกอบด้วย การประเมินความต้องการของผู้ป่วย การวางแผนการรักษาและการประเมินการรักษา โดยใช้แนวคิดการพยาบาลเจ้าของไข้ของ (Marram et al., 1979) ประกอบด้วย

1. การมอบหมายงาน (Assignment)
2. การใช้กระบวนการพยาบาล (Nursing process)
3. การร่วมมือกันปฏิบัติ (Collaboration)
4. การติดต่อสื่อสาร (Communication)

กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เครื่องมือที่ใช้กับการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือทดลองประกอบด้วย 3 ชุด ได้แก่

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่รูปแบบการพยาบาล เจ้าของไข้

1) โครงการฝึกอบรมพยาบาลเจ้าของไข้สำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการให้ความรู้แก่พยาบาลเพื่อใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลรูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ในหน่วยไต และเป็นการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลโดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลเจ้าของไข้ ตามแนวคิดของ Marram et al, (1979)

2) คู่มือการพยาบาลเจ้าของไข้ สำหรับพยาบาลหน่วยไต โรงพยาบาลตำรวจในการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการพยาบาลเจ้าของไข้สำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ผู้วิจัยศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพยาบาลเจ้าของไข้ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Marram et al, (1979)

3) แผนการสอนการป้องกันภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังสำหรับพยาบาลหน่วยไต โรงพยาบาลตำรวจ ผู้วิจัยนำแผนการสอนการป้องกันภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพยาบาลเจ้าของไข้และการพยาบาลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม จำนวน 5 คน ได้ค่า Content validity index เท่ากับ .80

4) สื่อประกอบการสอนใช้ในการสอนผู้ป่วยได้แก่ ภาพพลิกประกอบแผนการป้องกันภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมจำนวน 18 ภาพ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยนำภาพพลิกประกอบแผนการป้องกันภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไข นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพยาบาลเจ้าของไข้และการพยาบาลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมจำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสร้างเครื่องมือประกอบการสอนอีก 1 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความตรงของสื่อต่อการนำไปใช้ ตลอดจนข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้

5) คู่มือการปฏิบัติตนสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมการ

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไขและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพยาบาลเจ้าของไข้และการพยาบาลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสร้างเครื่องมือประกอบการสอนอีก 1 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความตรงของสื่อต่อการนำไปใช้ ตลอดจนขอเสนอแนะก่อนนำไปใช้

เครื่องมือที่ใช้กำกับการทดลอง ประกอบด้วย 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบประเมินความรู้เรื่องการพยาบาลเจ้าของไข้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อประเมินความรู้การปฏิบัติ การพยาบาลต่อผู้ป่วย เพื่อให้เป็นไปตามการพยาบาลเจ้าของไข้ อย่างถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้รับการอบรม โดยใช้ประเมินก่อนและหลังเข้ารับการอบรมการพยาบาลเจ้าของไข้ การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยเอาแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับพยาบาลไตเทียม ณ หน่วยไตเทียม ตึกกัลยาณีวัฒนา โรงพยาบาลสงฆ์ แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือโดยหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้แบบ Kuder Richardson formula 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความรู้เรื่องการพยาบาลเจ้าของไข้เท่ากับ .91 ซึ่งถือผ่านเกณฑ์คือ .80

ชุดที่ 2 แบบบันทึกการปฏิบัติการพยาบาลเจ้าของไข้ต่อภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการปฏิบัติการพยาบาลเจ้าของไข้ต่อภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา โดยนำไปใช้กับพยาบาลไตเทียม ณ หน่วยไตเทียม ตึกกัลยาณีวัฒนา โรงพยาบาลสงฆ์ ซึ่งลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้แบบ Kuder Richardson formula 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบบันทึกการปฏิบัติการพยาบาลเจ้าของไข้ต่อภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังเท่ากับ .95 ซึ่งถือผ่านเกณฑ์คือ .80

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบประเมินภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังเป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างจากภาวะน้ำเกิน (K-DOQI,

2006) การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบประเมินภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา โดยนำไปใช้กับพยาบาลไตเทียม ณ หน่วยไตเทียม ตึกกัลยาณีวัฒนา โรงพยาบาลสงฆ์ จำนวน 30 คน ข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Alpha Cronbach's Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามภาวะน้ำเกินเท่ากับ .90 ซึ่งถือผ่านเกณฑ์คือ .80

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Eriksen, 1995) การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับพยาบาลวิชาชีพ ณ หน่วยไตเทียม ตึกกัลยาณีวัฒนา โรงพยาบาลสงฆ์จำนวน 30 คนซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Alpha Cronbach's Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความพึงพอใจเท่ากับ .88 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์คือ .80

ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนการทดลองตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2556 ถึงวันที่ 15 กรกฎาคม 2556 โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการในกลุ่มผู้ป่วยทดลองตั้งแต่วันที่เริ่มใช้การพยาบาลเจ้าของไข้แก่ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ณ หน่วยไต โรงพยาบาลตำรวจ โดยหัวหน้าเวรผู้ป่วยเป็นผู้มอบหมายงานให้กับพยาบาลเจ้าของไข้ และพยาบาลผู้ร่วมดูแล โดยใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้แก่ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ใช้เวลาในการทดลอง 1 เดือน ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1) ระยะเวลาที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ระยะเวลาห่าง 3 - 4 วัน โดยเริ่มต้นประเมินภาวะน้ำเกินก่อนใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ นับเป็นครั้งที่ 1 หลังจากนั้นเริ่มใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ และประเมินภาวะน้ำเกินทุกครั้งก่อนผู้ป่วยไตวายเรื้อรังได้รับการบำบัดทดแทนไตด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ และนับ

เป็นการประเมินภาวะน้ำเกินครั้งที่ 2 ถึงครั้งที่ 8 2) พยาบาลเจ้าของไข้ปฏิบัติกรพยาบาลตามแนวทางการปฏิบัติการพยาบาลเจ้าของไข้ต่อภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดการรักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง พยาบาลหน่วยไตแจกเอกสารชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยขั้นตอนแรกวิธีการดำเนินการวิจัย การเข้าร่วมวิจัยและสิทธิในการถอนตัวออกจากโครงการวิจัย โดยไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมโครงการ การนำเสนอข้อมูลจะกระทำในภาพรวมไม่ระบุเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย 1) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยไตเรื้อรังได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาในการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม 2) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพยาบาลได้แก่ อายุ ประสบการณ์การปฏิบัติงานทางการพยาบาล

ไตเทียม ด้วยการแจกแจงความถี่ร้อยละ 3) วิเคราะห์ภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังรับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้โดยใช้สถิติทดสอบ (T-test dependent) 4) วิเคราะห์ความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังรับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมหลังการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อและรายด้าน

ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (Quasi-experimental research one group pre-test post-test design) ศึกษาภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้ และศึกษาความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้ (n = 30)

ภาวะน้ำเกิน	\bar{X}	SD	T	p-value
การประเมินภาวะน้ำก่อนการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้	1.23	1.19	4.64	0.000
การประเมินภาวะน้ำเกินหลังการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้	.33	.54		

จากตารางที่ 1 พบว่าภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่เข้ารับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมหลังใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ลดลงกว่าก่อนการประเมินภาวะน้ำเกินแสดงว่าภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง

ที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมภายหลังการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่เข้ารับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (n = 30)

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ด้านศิลปการดูแล			
1.1 พยาบาลได้มีการซักถามอาการและตรวจร่างกายให้ก่อนฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม	4.93	0.25	มากที่สุด

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1.2 การสนใจซักถามอาการและตรวจร่างกายด้วยความเอาใจใส่ ความพึงพอใจ	4.87	0.34	มากที่สุด
1.3 การดูแลให้การพยาบาลด้วยความอ่อนโยน	4.80	0.40	มากที่สุด
รวม	4.86	0.33	มากที่สุด
2. ด้านการดูแลต่อเนื่อง			
2.1 การได้รับการดูแลจากพยาบาลผู้ดูแล	4.93	0.25	มากที่สุด
2.2 การรู้ปัญหาโดยไม่ต้องบอกหรือกล่าวซ้ำ	4.90	0.30	มากที่สุด
2.3 การดูแลตลอดระยะเวลาการฟอกเลือด	4.90	0.30	มากที่สุด
2.4 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตน การใช้ยาและ การมาพบแพทย์นอกเวลากรณีนีมีเหตุฉุกเฉิน	4.83	0.37	มากที่สุด
2.5 สามารถปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับพยาบาลได้ตลอดเวลา	4.77	0.50	มากที่สุด
รวม	4.86	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในบริการพยาบาล ด้านศิลปะการดูแลมากที่สุด ถ้าพิจารณาเป็นรายข้อทุกข้อรายการอยู่ระดับมากที่สุดโดยที่รู้สึกพอใจที่มีการซักถามอาการและตรวจร่างกายให้ก่อนฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.93$) ส่วนด้านการดูแลอย่างต่อเนื่องมีความพึงพอใจในบริการพยาบาลในระดับมากที่สุดโดยที่ รู้สึกพอใจการได้รับการดูแลจากพยาบาลผู้ดูแล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.93$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ต่อภาวะน้ำเกินและความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามสมมติฐานได้ดังนี้ คือ

1. ภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังหลังใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ลดลงกว่าก่อนใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้

ผลการวิจัยพบว่าคะแนนภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมโดยรวมหลังการทดลอง ($\bar{X} = 0.33$) ลดลงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 1.23$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมหลังการใช้รูปแบบพยาบาลเจ้าของไข้เป็นไปตามสมมติฐาน

สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า การที่ผู้วิจัยใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยวันแรกผู้วิจัยเริ่มต้นให้ข้อมูลการปฏิบัติตนเองกับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมในจากพยาบาลหน่วยไตโดยใช้ภาพพลิกประกอบคำบรรยาย และให้คู่มือสำหรับผู้ป่วยฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมเพื่อป้องกันภาวะน้ำเกินนำไปทบทวนและปฏิบัติที่บ้านซึ่งช่วยให้ผู้ป่วยเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น สามารถมีแนวทางปฏิบัติตัวได้ถูกต้องและจดจำได้มากขึ้น (Charyton, 2007) อ่านซ้ำเกิดความเข้าใจง่ายขึ้น จะเห็นได้ว่าการที่ผู้ป่วยกลุ่มทดลองได้รับการปฏิบัติการพยาบาลจากพยาบาลหน่วยไตทุกครั้งที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมทำให้ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังมีความเข้าใจที่กระจ่างชัดจากแนวคิดการพยาบาลเจ้าของไข้ของ (Marram et al., 1979) ที่กล่าวว่าพยาบาลเจ้าของไข้จะเข้าใจผู้ป่วยเป็นอย่างดีเป็นการกำหนดกิจกรรมพยาบาลในคนเดียวกันทำให้พยาบาลสามารถเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของผู้ป่วยพยาบาลหน่วยไตจึงได้วางแผนการพยาบาลเพื่อป้องกันการเกิดภาวะน้ำเกินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้การที่พยาบาลเจ้าของไข้ได้มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและผู้ดูแล จากสัมพันธภาพอันดีระหว่างพยาบาลเจ้าของไข้และผู้ป่วยไตวายเรื้อรังทำให้

ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ป่วยไตวายเรื้อรังเป็นปัญหาที่แท้จริงของผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง การวางแผนการพยาบาลและการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมจึงเป็นไปอย่างครอบคลุมและองค์รวมดังนั้น ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเองในการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม เริ่มตั้งแต่การปฏิบัติตนเองก่อนการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ขณะฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและหลังการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมจากพยาบาลหน่วยไตทั้งภาพลึกลับประกอบคำบรรยาย และให้คู่มือสำหรับผู้ป่วยฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมเพื่อป้องกันภาวะน้ำเกิน จากข้อมูลที่ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังได้รับทำให้มีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนเองได้ถูกต้อง การดูแลตนเองที่ได้ผลบุคคลนั้นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมที่จะปฏิบัติ จากกิจกรรมการพยาบาลโดยใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมพบว่าผู้ป่วยไตวายเรื้อรังมีภาวะน้ำเกินลดลงซึ่งทำให้ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังมีภาวะสุขภาพดีขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศวรัตน์ เพชรชัย (2552) กล่าวว่าผลของการใช้พยาบาลเจ้าของไข้ร่วมกับการให้ข้อมูลสุขภาพพบว่าผู้ป่วยไตวายเรื้อรังมีภาวะสุขภาพดีขึ้น และในผู้ป่วยที่ทำการศึกษานี้เป็นผู้ป่วยที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม มีความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนเองได้ถูกต้อง สอดคล้องกับการศึกษาของ Archibong (1999) พบว่าการพยาบาลเจ้าของไข้ทำให้คุณภาพการพยาบาลเพิ่มขึ้น ที่เห็นชัดคือ ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังสามารถคุมน้ำหนักได้ ทำให้คะแนนภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังพบไม่มีภาวะน้ำเกิน

2) ความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมหลังใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เยาวลักษณ์ อโนทยานนท์ (2543) และศศิธร แสงศร (2545) ที่พบว่าความพึงพอใจในบริการพยาบาลของผู้ป่วยระหว่างกลุ่มที่ได้รับการดูแลแบบพยาบาลเจ้าของไข้มีความแตกต่างจากการดูแลแบบเดิมกล่าวคือมีระดับความพึงพอใจที่สูงขึ้น

ด้านศิลปะการดูแลก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การที่พยาบาลได้มีการซักถามอาการและตรวจร่างกายให้ก่อนฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมพยาบาลสนใจซักถามอาการและตรวจร่างกายด้วยความเอาใจใส่พยาบาลดูแลให้การพยาบาลด้วยความอ่อนโยน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนมีค่าระดับความพึงพอใจในระดับที่มากขึ้นกว่าก่อนการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำผลวิจัยไปกำหนดแนวทางการในการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม เพื่อลดการเกิดภาวะน้ำเกิน และนำไปเสนอผู้บริหารทางการพยาบาลเพื่อนำไปกำหนดแนวทางการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้เพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาลอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรนำรูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้มาใช้ในการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ซึ่งสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจในบริการมากขึ้น

3. นำรูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้มาพัฒนาคุณภาพการบริการพยาบาลในกลุ่มผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการใช้รูปแบบการพยาบาลเจ้าของไข้ในกลุ่มผู้ป่วยไตวายเรื้อรังต่อผลลัพธ์ทางการพยาบาลอื่น เช่นบริเวณตำแหน่งเส้นเลือดดำที่ใช้ในการฟอกเลือดมาพัฒนาควบคุมการติดเชื้อ

เอกสารอ้างอิง.

- ธิดารัตน์ เพชรชัย. (2552). ผลของการพยาบาลเจ้าของไข้ร่วมกับการใช้ข้อมูลสุขภาพต่อภาวะสุขภาพของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังและความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพหน่วยไตเทียม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยิ่งขวัญ อยู่รัตน์. (2553). ผลของการใช้ระบบพยาบาลเจ้าของไข้ในห้องคลอดและหอผู้ป่วยหลังคลอดต่อการรับรู้คุณค่าทางวิชาชีพพยาบาลและความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลรามธิบดี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวลักษณ์ อโณทยานนท์. (2543). ผลของการใช้ระบบพยาบาลเจ้าของไข้ต่อความพึงพอใจในงานของพยาบาล ความพึงพอใจและความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยคัดสรรกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิดา คู่เคียงบุญ. (2551). การจัดการกับภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุดม ไกรฤทธิชัย. (2551). ตำราการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพฯเวชสาร.
- ศศิธร แสงศร. (2545). ระบบพยาบาลเจ้าของไข้ในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก : กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมิติเวช สุขุมวิท. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ชันสารี. (2552). Nursing Intervention in Hemodialysis. ใน ธนิต จิรนนท์ธวัช และคณะ (บรรณาธิการ), Practical Dialysis in the year 2009. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : เท็กซัส แอนด์เจอนัลพับลิเคชั่น.
- Aechibong, U. E. (1999). Evaluation impact of primary nursing practice on the quality of nursing care. *Journal of Advance Nursing* 29(3) : 680-689.
- Blair, F. et al., (1982). Primary nursing in the emergency department: Nurse and patient satisfaction. *Journal of Emergency Nursing* 8 : 181-186
- Charyton, D., Kuntz, R. E., Mauri, L., and DeFilippi, C. (2007). Distribution of coronary artery disease and relation to mortality in asymptomatic hemodialysis patients. *American Journal of Kidney Disease* 49(3) : 409-416.
- Eriksen, L. (1995). *Patient satisfaction with nursing care : Concept clarification The Gwen Marram Margaret Em Oliver Bevis 1974*. London: C. V. Mosby.
- K-DOQI. (2006). Clinical practice guidelines for hemodialysis adequacy update 2006. *Am J Kidney dis* 48 : S2-S90.
- Marram, G. et al. (1979). *Primary nursing: A model for individualized care*. St.Louis: C. V. Mosby.
- Marram, G. D., Barret, M. W., and Bevis, E. O. 1979. *Primary Nursing: A model for individualized care*. Saint Louis: Mosoy.
- Nissen, J. M., Boumans, N. P., Gand Land Eweerd, J. A. (1997). Primary nursing and quality of care. A Dutch study 34(2) : 93-102.